

Odluka:

Rev 703/2023-3

Zbirni podatci

Broj odluke: Rev 703/2023-3
ECLI broj: ECLI:HR:VSRH:2023:4834
Datum odluke: 28.11.2023
Vrsta odluke: Presuda
Vrsta predmeta: Građanski - revizija
Odjel: GRAĐANSKI ODJEL
[Poveznica do dokumenta na portalu IUS-INFO](#)

Tekst

Rev 703/2023-3

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B
Broj: Rev 703/2023-3

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske, u vijeću sastavljenom od sudaca Đura Sesse predsjednika vijeća, Goranke Barać-Ručević članice vijeća i sutkinje izjaviteljice, mr. sc. Dražena Jakovine člana vijeća, Ljiljane Hrastinski Jurčec članice vijeća i Mirjane Magud članice vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice S. Š. iz Z., OIB ..., koju zastupa punomoćnik M. H., odvjetnik u Odvjetničkom društvu H. & p., Z., protiv tuženika A. Š. iz Z., OIB ..., kojeg zastupa punomoćnica D. K., odvjetnica u Odvjetničkom društvu K., P., S. d.o.o., Z., **radi utvrđenja i podjele bračne stečevine**, odlučujući u tužiteljičinoj reviziji protiv presude Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske poslovni broj PŽ-2290/2021-2 od 14. studenoga 2022., kojom je potvrđena presuda Trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj P-2111/2019 od 24. ožujka 2021. u dijelu pod točkama I.1., I.2., I.5. i I.6. izreke, u sjednici održanoj 28. studenoga 2023.

presudio je:

I. Revizija tužiteljice se odbija.

II. Zahtjev tuženika za naknadu troškova odgovora na reviziju se odbija.

Obrazloženje

1. Presudom Trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj P-2111/2019 od 24. ožujka 2021. suđeno je:

„I. Odbija se tužbeni zahtjev tužitelja koji glasi:

„1. Utvrđuje se da su tužiteljica S. Š. iz Z., OIB: ... i tuženik A. Š. iz Z., OIB: ... , suvlasnici na jednake dijelove poslovnih udjela u trgovačkim društvima i to:

37 poslovnih udjela u temeljnom kapitalu društva E. d.o.o., MBS: ... , OIB: ... , sa sjedištem u ... , Z., ukupnog nominalnog iznosa 7.400,00 kuna, što čini 37% temeljnog kapitala društva E. d.o.o. Z.;

37 poslovnih udjela u temeljnom kapitalu društva H. d.o.o., MBS: ... , OIB: ... , sa sjedištem u ... , Z., ukupnog nominalnog iznosa 40.700,00 kuna, svaki u iznosu što čini 37% temeljnog kapitala društva;

2. Nalaže se tuženiku da tužiteljici izda ispravu podobnu za upis njenog suvlasničkog djela na poslovnim udjelima navedenim u točki 1. ove presude u roku od 15 dana od dana donošenja presude, jer će u protivnom tu ispravu zamijeniti ova presuda.

3. Utvrđuje se da su tužiteljica S. Š. iz Z., OIB: ... i tuženik A. Š. iz Z., OIB: ... , suvlasnici na jednake dijelove udjela u društvu M. L. iz G., registrirano pod poslovnim brojem ... , M. S., u iznosu od 66666 udjela označenim oznakom B kao udjeli bez prava glasa te 487183 udjela označenih oznakom A kao udjeli s pravo glasa.

4. Nalaže se tuženiku da tužiteljici izda ispravu podobnu za upis njenog suvlasničkog djela na poslovnim udjelima navedenim u točki 3. ove presude u roku od 15 dana od dana donošenja presude, jer će u protivnom tu ispravu zamijeniti ova presuda.

5. Utvrđuje se da su tužiteljica S. Š. iz Z., OIB: ... i tuženik A. Š. iz Z., OIB: ... , suvlasnici na jednake dijelove novčanih sredstava isplaćenih s osnova dobiti za 2018. godinu od strane društva E. d.o.o., MBS: ... , OIB: ... , sa sjedištem u ... Z. i društva H. d.o.o., MBS: ... , OIB: ... , sa sjedištem u ... , Z., u iznosu od 767.555,03 kuna te se nalaže tuženiku da tužiteljici isplati ½ navedenog iznosa s pripadajućom zakonskom zateznom kamatom po stopi u visini prosječne kamatne stope na stanja kredita odobrenih na razdoblje dulje od godine dana nefinancijskim trgovačkim društvima izračunate za referentno razdoblje koje prethodi tekućem polugodištu, uvećane za tri postotna poena, tekućim od dana donošenja presude I stupnja pa do konačne isplate.

6. Nalaže se tuženiku da tužiteljici nadoknadi trošak ovog postupka u roku od 15 dana od dana donošenja prvostupanjske presude s pripadajućom zakonskom zateznom kamatom po stopi u visini prosječne kamatne stope na stanja kredita odobrenih na razdoblje dulje od godine dana nefinancijskim trgovačkim društvima izračunate za referentno razdoblje koje prethodi tekućem polugodištu, uvećane za tri postotna poena, tekućim od dana donošenja presude I stupnja pa do konačne isplate."

II. Nalaže se tužitelju naknaditi tuženiku trošak parničnog postupka u roku od 8 (osam) dana u iznosu od 6.250,00 kn.

III. Odbija se zahtjev tuženika za naknadu troška parničnog postupka u iznosu od 31.250,00 kn."

2. Presudom Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske poslovni broj PŽ-2290/2021-2 od 14. studenoga 2022.

odbijena je tužiteljičina žalba i potvrđena je presuda Trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj P-2111/2019 od 24. ožujka 2021. u dijelu pod točkama I.1., I.2., I.5. i I.6. izreke. Ujedno je rješenjem drugostupanjskog suda u preostalom dijelu ukinuta citirana prvostupanjska presuda.

3. Protiv te drugostupanjske presude reviziju je podnijela tužiteljica pobijajući je u dijelu kojim je njezina žalba odbijena i potvrđena presuda suda prvog stupnja (točke I.1., I.2., I.5. i I.6. izreke prvostupanjske presude) zbog pravnog pitanja zbog kojeg joj je dopušteno podnošenje revizije rješenjem ovog suda poslovni broj Revd-1340/2023-2 od 5. travnja 2023. godine, a koje glasi:

„Je li tuženikovo priznanje suvlasništva na poslovnom udjelu u društvu s ograničenom odgovornošću, temeljem odrede članka 3. stavak 3. Zakona o parničnom postupku (NN 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19) u suprotnosti s odredbom članka 417. stavak 1. Zakona o trgovačkim društvima (NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22 - ZTD)?“

4. U odgovoru na reviziju tuženik predlaže istu odbiti kao neosnovanu, uz naknadu troškova odgovora na reviziju.

5. Revizija nije osnovana.

6. Predmet spora je zahtjev tužiteljice da se utvrdi da je suvlasnik zajedno s tuženikom na poslovnim udjelima u trgovačkim društvima s ograničenom odgovornošću.

7. S obzirom na predmet spora ovaj sud mora prethodno odgovoriti na pitanje može li poslovni udio u trgovačkom društvu biti predmet prava vlasništva (suvlasništva). Tek je potom za ishod spora eventualno relevantna odredba čl. 3. st. 3. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22 i 114/22 - dalje: ZPP) prema kojoj sud neće uvažiti raspolaganja stranaka koja su u suprotnosti s prisilnim propisima i pravilima javnog morala.

8. Poslovni udjel je osnovni pojam kojim se određuju odnosi članova u društvu s ograničenom odgovornošću budući da se članstvo u trgovačkom društvu stječe i određuje poslovnim udjelom.

9. Prema odredbi čl. 30. st. 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima ("Narodne novine", broj 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 90/10, 143/12, 94/17 - službeni pročišćeni tekst, 152/14 i 81/15 - službeni pročišćeni tekst - dalje: ZV) pravo vlasništva je stvarno pravo na određenoj stvari koje ovlašćuje svoga nositelja da s tom stvari i koristima od nje čini što ga je volja te da svakoga drugoga od toga isključi, ako to nije protivno tuđim pravima ni zakonskim ograničenjima. To jednako vrijedi i za suvlasništvo (čl. 38. st. 1. ZV) te zajedničkog vlasništvo (čl. 57. st. 1. ZV). Prema odredbi čl. 2. st. 1. ZV predmet prava vlasništva i drugih stvarnih prava je svaka pokretna (pokretnina) ili nepokretna stvar (nekretnina), osim onih koje nisu za to sposobne. Nadalje, zakonom mogu neke vrste prava ili bilo što drugo biti izjednačeno sa stvarima; u takvu se to slučaju ubraja u pokretne stvari, a u nekretnine samo ako je spojeno s vlasništvom nepokretnih stvari, ili je njihov teret, ili je zakonom proglašeno nekretninom (čl. 2. st. 6. ZV).

10. Odredbama Zakona o trgovačkim društvima (ili nekim drugim zakonom) poslovni udjeli (i dionice u dioničkom društvu) nisu izjednačeni sa stvarima niti se u bilo kojoj odredbi spominje „pravo vlasništva“ na poslovnim udjelima ili dionicama. To i ne bi bilo moguće jer poslovni udio predstavlja skup članskih prava i obveza. Postoji razlika između dionice i poslovnog udjela koja se ogleda prije svega u tome što poslovni udio nije vrijednosni papir za razliku od dionice, ali čini skup članskih prava i obveza kao i dionica. Imajući to na umu, ni obveze koje također ulaze u „skup članskih prava“ ne mogu biti predmetom prava vlasništva. Po naravi stvari to ne može biti ni pravo glasa na skupštini društva. Dakle, ne postoji pravo vlasništva trgovačkih društava niti poslovnih udjela u trgovačkom društvu u stvarnom pravnom smislu. Stoga pojedinci ne mogu biti nositelji prava vlasništva ili suvlasništva određenog trgovačkog subjekta ili udjela u trgovačkom društvu u stvarnom pravnom smislu. To međutim ne znači da poslovni udio ne može

predstavljati imovinu (imovinsko pravo) u smislu stjecanja bračne stečevine budući da se ne radi o istoznačnim pravnim pojmovima.

11. Poslovni udio izražava se kao dio cjeline u postotku ili razlomku, pa je moguće tražiti da sud svojom odlukom utvrdi da je tužitelj imatelj/ovlaštenik (ne vlasnik ili suvlasnik) npr. 50% ili $\frac{1}{2}$ određenog poslovnog udjela. Prema odredbi čl. 417. st. 1. Zakona o trgovačkim društvima ("Narodne novine", broj 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22 i 114/22 - dalje: ZTD), ako na poslovnom udjelu ima više ovlaštenika, oni mogu prava iz udjela ostvarivati samo zajedno. Oni solidarno odgovaraju za obveze koje otpadaju na taj udio. Više ovlaštenika podrazumijeva više osoba koje su svi zajedno imatelji jednog poslovnog udjela, a nije riječ o više članova društva jer članstvo proizlazi iz poslovnog udjela pa više ovlaštenika prava iz poslovnog udjela mogu ostvarivati samo zajedno. Riječ „zajedno“ odnosi se na prava i obveze koje proizlaze iz poslovnog udjela i nema nikakve veze sa zajedničkim vlasništvom (čl. 57. do 65. ZV).

12. Sudeći prema sadržaju revizije, tužiteljica čini se ne pravi razliku između imovne i prava vlasništva na zakonom određenim predmetima prava vlasništva, pa treba reći da je imovina skup subjektivnih imovinskih prava koja pripadaju određenom subjektu. Imovinska prava koja proizlaze iz poslovnog udjela sastavni su dio imovine imatelja poslovnog udjela, a to je, prije svega, pravo na isplatu dobiti. Međutim, to ne znači da je tražbina koju član ima prema društvu po toj osnovi predmet prava vlasništva jer ona nije nekretnina ili pokretnina ili pravo izjednačeno s tim prema odredbama zakona. Ako ima više osoba u određenom obveznom odnosu može se govoriti o solidarnosti dužnika (čl. 43. do 53. Zakona o obveznim odnosima - "Narodne novine", broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22 i 156/22 - dalje: ZOO), odnosno o solidarnosti vjerovnika (čl. 54. do 63. ZOO), a ne o suvlasništvu ili o zajedničkom vlasništvu.

13. Dakle, prema shvaćanju ovoga suda, poslovni udjeli u trgovačkim društvima stečeni tijekom braka ulaze u bračnu stečevinu i ako je jedan bračni drug član društva, u situaciji kada nije sklopljen predbračni ugovor kojim se uređuje pravni režim imovine stečene u braku, pa jedan bračni drug može zahtijevati da se utvrdi njegovo sudjelovanje u poslovnom udjelu, tako da je zajedno s drugim bračnim drugom imatelj/ovlaštenik tog udjela. Tada bi sa stajališta društva poslovni udjel nepodijeljeno pripadao većem broju osoba (bračnim drugovima) kao ovlaštenicima i primjenjivao bi se pravni režim koji vrijedi u tom slučaju. Dakle, imajući na umu da je ZTD za navedeno *lex specialis* u takvoj situaciji ne radi se o stjecanju prava suvlasništva, već o specifičnoj imovinskoj zajednici koju bračni drugovi uspostavljaju kao ovlaštenici na poslovnom udjelu (ili udjelima) trgovačkog društva.

14. Imajući na umu postavljeno revizijsko pitanje, kao i sve prethodno izneseno u vezi stjecanja prava suvlasništva na poslovnim udjelima u trgovačkom društvu, valja reći slijedeće. Raspolaganje stranaka tijekom parničnog postupka je, između ostalog, i priznanje tužbenog zahtjeva. Tuženik je u konkretnom slučaju priznao nešto što nije moguće steći. To stoga što pravo vlasništva ili suvlasništva na poslovnim udjelima nema ni tužiteljica ni tuženik i stoga što poslovni udio nije predmet prava vlasništva ili suvlasništva, pa takvo priznanje ne proizvodi pravne učinke u smislu da bi tužiteljica na temelju tog priznanja postala suvlasnica traženih poslovnih udjela. Stoga je takvo priznanje irelevantno u smislu prisilnih propisa ili pravila javnog morala. Time je ujedno odgovoreno na postavljeno revizijsko pitanje.

15. Zbog tih razloga, tužiteljica odgovorom na postavljeno pitanje ne može ostvariti povoljniji pravni ishod pa je odlučeno kao u izreci ove presude pod točkom I. na temelju odredbe čl. 391. st. 6. ZPP.

16. Odgovor na reviziju nije bila radnja potrebna za vođenje ovog spora, pa je na temelju odredbe čl. 155. st. 1. ZPP odlučeno kao u izreci ove presude pod točkom II.

Zagreb, 28. studenoga 2023.

Predsjednik vijeća:
Đuro Sessa, v.r.